

Alþingi
Erindi nr. P 131/1202
komudagur 7.4.2005

Efnahags- og viðskiptanefnd
b.t. Stefáns Árna Auðólfssonar, nefndaritarar
Alþingi
150 Reykjavík.

Reykjavík, 4. apríl 2005

Efni: Umsagnir um frv. til samkeppnislaga (590. mál), frv. til laga um eftirlit með óréttmætum viðskiptaháttum og gagnsæi markaðarins (591. mál) og frv. til laga um Neytendastofu og talsmann neytenda (592. mál).

1. Frv. til samkeppnislaga.

Þær breytingar sem frumvarpið gerir ráð fyrir að gerðar verði á fyrirkomulagi samkeppniseftirlits eru mjög í anda þeirra hugmynda sem FÍS hefur haft til þessa málaflökks, en samkeppnismál hafa, svo sem kunnugt er, verið mjög til umræðu á vettvangi félagsins. Ástæða þess er einkum og sér í lagi hin mikla samþjöppun sem átt hefur sér stað á fjölmörgum sviðum viðskiptalífsins á undanförunum árum.

Eins og félagið hefur oft bent á, bæði í ræðu og riti, er það þeirrar skoðunar að nauðsynlegt sé að gera þær breytingar sem hér er lagt til, til þess að samkeppniseftirlit verði skilvirkara en verið hefur. Mikilvægur liður í slíku er að breyta skipulagi og stjórnsýslu samkeppnisyfirvalda. Svo sem alþingismönnum er kunnugt um hefur FÍS lengi haft miklar áhyggjur af þeirri neikvæðu þróun sem átt hefur sér stað á íslenskum smásölumarkaði á undanförunum árum, þar sem hver greinin á fætur annarri hefur orðið fákeppninni að bráð. Samkeppnisyfirvöld hafa hvorki haft bolmagn til að fylgjast með því hvaða afleiðingar þessi þróun hefur haft, né getu til að bregðast við þegar sterkar vísbendingar hafa komið fram um að misbeiting markaðsráðandi aðila hafi átt sér stað.

Í þessu sambandi er nauðsynlegt að rifja upp það fyrirheit sem Samkeppnisstofnun gaf í skýrslu sinni “Matvörumarkaðurinn – verðlagsþróun í smásölu 1996 – 2000” sem út kom vorið 2001, en þar segir á bls. 15 – 16. “Með hliðsjón af niðurstöðum þessarar könnunar og þeim atriðum sem rakin hafa verið og varða samkeppnis- og viðskiptahætti á matvörumarkaðnum, mun Samkeppnisstofnun hefjast handa við sérstakt stjórnsýslumál. Það mál mun felast í rannsókn á því hvort samningar og samningsskilmálar á milli einstakra verslunarkeðja, birgðahúsa eða matvöruverslana annars vegar og birgja hins vegar, feli í sér ákvæði sem eru skaðleg samkeppni og fari gegn samkeppnislögum. Einnig mun felast í því máli rannsókn á viðskiptaháttum einstakra fyrirtækja á markaðnum. Rannsókn þessi mun ólíkt þeirri könnun sem hér er til umfjöllunar beinast að einstökum fyrirtækjum á markaðnum”.

Nú eru liðin nær fjögur ár síðan þessi skýrsla var gefin út. FÍS hefur margoft gengið eftir því við Samkeppnisstofnun hvort ekki stæði til að hefjast handa við umrætt stjórnsýslumál, en jafnan fengið þau svör að stofnunin væri upptekin við önnur mál. Verður það að teljast með ólíkindum að stofnuninni hafi allan þennan tíma ekki þótt ástæða til kanna ástandið á smásölustiginu, þegar horft er til þeirrar þróunar sem orðið hefur á því sölustigi á undanförunum árum. Umræður um fákeppni í hinum ýmsu greinum smásölnunnar, sem ítrekað hafa átt sér stað, hefðu átt að gefa Samkeppnisstofnun tilefni til aðgerða.

FÍS getur nefnt önnur dæmi um mál sem félagið og einstök aðildarfyrirtæki hafa beint til stofnunarinnar og dagað hafa uppi. Þessi mál öll eru talandi dæmi um mikilvægi þess að skipulagi og stjórnsýslu samkeppnismála verði breytt. FÍS fagnar því sérstaklega að verkefni á sviði eftirlits með óréttmætum viðskiptaháttum og gagnsæi markaðarins verði færð frá samkeppnisfyrirvöldum til stofnunar sem fer með neytendamál. Margt bendir til að þessir málaflokkar hafi verið dragbítur á Samkeppnisstofnun og er því sá aðskilnaður sem hér er gerð tillaga um löngu tímabær.

Einn mikilvægasti liðurinn í frumvarpinu er tillaga um fækkun stjórnsýslustiga. Hinni nýju stofnun, Samkeppniseftirliti er ætlað að taka við verkefnum Samkeppnisstofnunar og að stórum hluta samkeppnisráðs. Fækkun stjórnsýslustiga með afnám samkeppnisráðs er mikilvæg leið til einföldunar, en núgildandi fyrirkomulag hefur reynst allt of þungt í vöfum. Það vekur hins vegar athygli að gert er ráð fyrir að hinu nýja Samkeppniseftirliti verði skipuð þriggja manna stjórn sem að nokkru er ætlað að taka að sér verkefni samkeppnisráðs. FÍS vill í þessu sambandi leggja áherslu á að umrædd stjórn komi ekki í stað samkeppnisráðs, heldur gegni aðeins hefðbundnu hlutverki slíkra stjórna. Stjórnin hafi fyrst og fremst það hlutverk að fylgjast með starfsemi og rekstri Samkeppniseftirlits. Er rétt í þessu sambandi að vísa til þeirra hefða sem myndast hafa um stjórn Fjármálaeftirlitsins.

FÍS telur ástæðu til að fagna því sérstaklega hvernig gert er ráð fyrir að ráðning forstjóra Samkeppniseftirlits fari fram, þ.e.a.s. að það verði hlutverk stjórnar eftirlitsins að ráða forstjóra og ákveða starfskjör hans. Það að afar brýnt að unnt verði að bjóða þeim einstaklingi sem þetta staft hlýtur samkeppnishæf starfskjör.

2. Frv. til laga um eftirlit með óréttmætum viðskiptaháttum og gagnsæi markaðarins.

FÍS styður frumvarpið í heild sinni, þar sem með því er verið að færa meðferð þessara mála til þeirrar stofnunar sem einkum hefur með neytendamál að gera. Allar líkur eru á því að með þessu móti komist betri skipan á þessi mál þar sem nú heyrir málaflokkurinn undir stofnun sem hefur það hlutverk fyrst og fremst að fjalla um mál sem snúa að neytendum.

3. Frv. til laga um Neytendastofu og talsmann neytenda

Frumvarp þetta er rökrétt afleiðing af þeim breytingum sem tvö hin fyrrnefndu frumvörp gera ráð fyrir og sér ekki ástæðu til að fjalla frekar um það efnislega.

FÍS vill að lokum ítreka mikilvægi þess að frumvörp þessi verði öll afgreidd sem lög nú á vorþinginu, þannig að unnt verði að koma í kring þeim skipulagsbreytingum sem frumvörpin gera ráð fyrir strax um mitt þetta ár.

Félagið lýsir sig einnig reiðubúið til að mæta á fund Efnahags- og viðskiptanefndar til þess að gera nánar grein fyrir afstöðu sinni til þessara frumvarpa.

Virðingarfyllst,
f.h. FÍS

Andrés Magnússon, framkvæmdstjóri.